

Arta romanica

Pana in secolul al 11-lea Biserica achizitionase multe terenuri provenite mai ales din donatii si, ca urmare, bogatia ei crescuse enorm. Se spune ca in aceasta perioada Biserica detinea peste un sfert din teritoriul Frantei.

Donatiile provenite de credinciosii care vizitau raclele care contineau moastele sfintilor au adus Bisericii un venit substantial. Intr-adevar, pelerinajele, efectuate cu scopul de a vedea relicvele sfinte au devenit atat de frecvente incat a fost necesara construirea unor cladiri care sa adapostiasca in siguranta articolele nepretuite si care sa permita expunerea lor cat mai atractiv posibil. Astfel, Biserica a devenit un patron semnificativ al artelor acelor vremuri, comandand nu doar lucrari noi de arhitectura ci si alte lucrari de arta, cu teme predominant religioase – printre care picturi sau icoane. Cea mai mare parte a lucrarilor de sculptura si de arhitectura realizate in aceasta perioada medievala timpurie au fost executate intr-un stil care aminteste de Roma antica.

Arta monahala

In Anglia monahismul a atins apogeul in timpul domniei regelui Henry I (1100 – 1135) si s-au construit abatii, atat material cat si spiritual, in marile centre ale religiei, cum ar fi Canterbury, Winchester sau Durham, unde au luat fiinta si scoli de caligrafie si ilustrare a manuscriselor. Tendinta a continuat si in timpul domniei regelui Stefan (1135 – 1154) cand au fost create si numeroase manastiri.

In secolul al 12-lea, Biserica era foarte stricta in ceea ce priveste subiectele care puteau fi reprezentate in pictura iar stilul utilizat era si el cenzurat. De exemplu, exista marturii care atesta ca Sf. Bernard din Clairvaux (1090 – 1153) a criticat anumite imagini pentru ca ar fi fost prea ostentative, reamintindu-le confratilor lui juramintele de saracie pe care le facusera. Picturile din afara bisericii erau supuse si ele acelorasi standarde. Desi au supravietuit putine picturi laice, din anumite surse literare exacte se stie ca existau castele ai caror pereti erau bogat impodobiti cu picturile comandate de nobili.

Calugarii lucrau si ei la unele lucrari laice pentru decorarea castelilor. Unele manastiri au fost adevarate ateliere de lucru pentru artistii patronati de stapanul regiunii. Aceasta s-a petrecut in intreaga Europa occidentala, cel mai vizibil insa in Germania. In mod traditional, imparatii din Germania erau patroni generosi ai tuturor artelor si regiunea a atras numerosi pictori monahali din Anglia, Olanda si Franta dar a produs cativa pictori foarte talentati. Regula monahala de a sta intr-un singur loc a fost, din aceasta cauza, adesea incalcata. Lucrarile erau foarte rar semnate, astfel incat se cunosc foarte putine date despre

creatorii lor, ca indivizi. Daca erau totusi semnate, ele purtau doar prenumele artistului, urmat de numele orasului in care lucrarea fusese executata.

Pictura murala

Pictura a fost considerata o cale eficienta in invatarea principiilor religioase de catre populatie, ilustrand Biblia sau Cartile de Rugaciuni si dedicand interiorul bisericilor gloriei lui Dumnezeu. In acea vreme existau foarte putine persoane care stiau sa citeasca; din acest motiv, scopul frescelor era acela de a face crestinismul mai usor de inteles si de a-i familiariza pe profani cu continutul biblic. In fresce, culoarea era aplicata direct pe tencuiala umeda cu care fuziona pentru a forma una dintre cele mai durabile forme de pictura murala.

Acest gen de arta poate fi intalnit in intreaga Europa. De exemplu, cavoul lui Saint Savin-sur-Gartempe, din Franta, este decorat cu picturi care redau vizual atat martiriul Sf. Savin cat si pe cel al Sf. Ciprian. In pridvor exista scene care infatiseaza Sfarsitul Lumii si Judecata de Apoi; pe bolta naosului sunt reprezentate episoade din pentateuh ; chiar si galeria situata deasupra pridvorului relateaza prin picturi despre trecerea lui Hristos, ca o aducere aminte a modului de izbavire al omenirii, prin sacrificiul crucificarii.

Catedrala din Canterbury a fost decorata si ea, in decursul secolului al 12-lea, cu picturi murale. Primele se afla in absida din St. Gabriel Chapel, in cavou, si s-au pastrat in bune conditii. Alte exemple stralucite ale artei care a caracterizat aceasta perioada includ capela din Berza-la-Ville, din Franta, sau interiorul bisericii Sf. Angelo din Formis, langa localitatea Capua, in Italia.

Ca si cele anterioare, alte exemple care au supravietuit trecerii timpului aduc dovezi graitoare asupra diferitelor stiluri care au luat fiinta in acea perioada in Europa. Se cunoaste faptul ca atunci multe carti cu modele,idei si modele au circulat de la o tara la alta. In biserica catolica spaniola din San Clemente de Tahull, din Catalonia, exista un Hristos in Maretie foarte indraznet, clar influentat de bogatia si culorile stralucitoare ale artei bizantine a Constantinopolului, redusa in urma Cruciadelor. Fiecare figura este inconjurata de linii proeminente ; si, in acest sens, efectul este foarte asemanator cu cel al vitraliilor. Picturile din Sf. Savin prezinta, intr-o oarecare masura, un mai bun simt al miscarii, culori mai blande si fizionomii mai expresive, chiar daca dateaza cam din aceasi perioada.

Manuscise iluminate

In general, lucrarile mai mici pot fi gasite doar in ilustratiile manuscriselor; si, din nou, majusculele impodobite sunt des utilizate in lucrarile cu teme religioase. Intr-adevar, Biblia si Cartile de Rugaciuni erau foarte bogat ilustrate, ca act de adanca devotiune din partea calugarului ce le executa, si ele reflectau adesea vanitatea patronului care era dispus sa-si etaleze bogatia, comandand lucrari atat de elaborate.

Cel mai renumit manuscris englez din secolul al 12-lea a fost executat in Winchester si se gaseste astazi la Cathedral Library. Originalul acestei superbe Biblii avea doar doua volume, insa continutul lucrarii a fost redistribuit in patru si a reprezentat rezultatul colaborarii, probabil, a cel putin sase artisti. Acesti sase

artisti au fost numiti : Maestrul Scrierilor Apocrife, Maestrul Cifrelor Bisecte, Maestrul Amelekite, Maestrul Morganatic si Maestrul Misterului Gotic.

Renasterea sculpturii

Una dintre cele mai mari realizari ale perioadei romanice este renasterea sculpturii monumentale care nu mai fusese intalnita in Europa dupa prabusirea Imperiului Roman, cu aproximativ 600 de ani in urma. La fel ca picturile, sculpturile aveau menirea de a decora bisericile si de a consolida spiritual dar si de a instrui congregatiile, prezentand subiecte cum ar fi Inaltarea lui Hristos sau Judecata de Apoi. In piatra, sculptura a luat forma basoreliefurilor fie pe capitellurile din partea superioara a columnelor, fie in jurul intrarilor.

Siliti sa lucreze forme deseori dificile, in pozitii incomode, sculptorii romantici au raspuns acestei provocari intr-un mod demn de toata lauda : cateva dintre compozitiile cu mare efect dramatic si ingeniozitate uluitoare, erau plasate in timpan – suprafata semicirculara sau triunghiulara formata intre partea superioara a intrarii si arcada de deasupra. A renascut si sculptura in bronz, mai ales sub forma reliefurilor aplicate pe usile bisericilor.

In general, personajele sculpturii romanice erau foarte alungite si erau aranjate in pozitii tipice; in ceea ce priveste pictura, tematica ei nu se inspira din viata din toate zilele, ea urmarind sa-i insufla privitorului un simt de devotiune cu caracter religios. Printre celelalte arte care au cunoscut o mare inflorire in epoca romanica se numara si arta crearii tapiseriilor, a copertelor de carte si a artefactelor religioase, lucrate in email si metale pretioase.